

Ғәрезсизлик — айдын жол!

« ИНСОН ВА ҚОНУН »

КУШ — ЭДИЛЛИКТЕ

Газета 1996—жыл
1-сентябрден баслап
шыға баслады

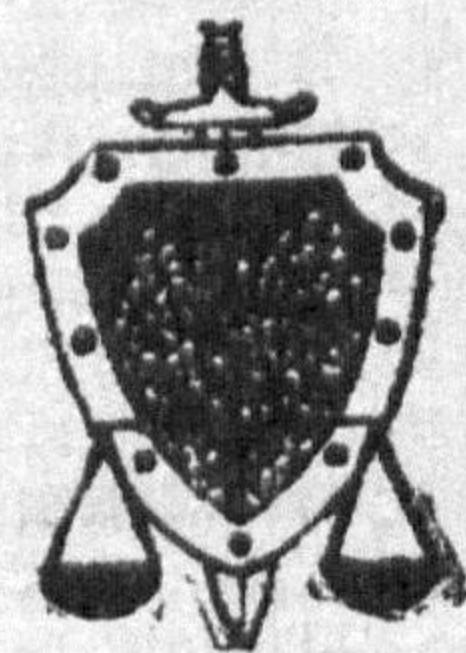
31 ИЮЛЬ

1997 жыл

№24 (31).

ПИИШЕМБИ

сатыўда еркин баҳада

АДАМ ХЭМ НЫҒЗАМ

ҚАРАҚАЛПАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ХУҚЫҚ ҚОРҒАУ УЙЫМЛАРЫНЫҢ ЖӘМИЙЕТЛИК—ХУҚЫҚЫЙ ГАЗЕТАСЫ

ХАЛЫҚ ТЫНЫШЛЫҒЫ
ЖОЛЫНДА

Ешлар тарбияси-муҳим иш

БОЛАНИ БОШДАН

Ғәрезсиз республикамыз бойлап халық тынышлығын төмийинлеу мәселелерине деген итибар жүдә күшли. Пуқаралардың ким болыўына қарамастан олардың хуқықын қорғау, теңлик, абаданшылықта өмир сүриу мәмлекетимиздің тийкаргы мақсети. Хүкметимиз бүгинги қыйын қыстау заманның өзине ылайық қыйыншылықларынан халықтың сүриңпей өтиуи үшін бир қанша мүминшиликлер жаратып атыр. Мине усы мәмлекетимиздің итибарының қодирине жете билиу яғный келешекте уллы мәмлекет қурыўға үлес қосыу Өзбекстан Республикасының ҳәр бир пуқарасының ўазыйпасы десек қәтелеспемиз.

Бизң Беруний район ишки ислер бөлими қасындағы қорғау бөлими, өз хызмет ўазыйпаларын қолда бар мүминшиликлерден пайдаланған ҳалда жүдә жақсы нәтижелер менен атқармақта. Бөлимимизде 50 милиция хызметкерлери хызмет етеди. Районымызда 100 объект қорғау хызметкерлери тәрәпинен қорғалады. Бөлимимиздің орайласқан бақлау пулты пайдаланыўында 3 автомобиль, 12 мотоцикл (соннан 5 мотоцикл пайдаланыўға жарамлы ҳалында) ҳәм хызметте 5 ийттен пайдаланылады. Бул, ийтлерден, әсиресе суд, банк ҳәм маршрутларда көбирек пайдаланамыз.

1997 жыл есабында қорғау тийис болған объектлерде бирде-бир урлық болмады. Бул қорғау хызметкерлериниң тынымсыз жұмыс ислеп атырғанылығынан дөрек береди. Бирақ хызметкерлеримиз тәрәпинен 61 майда урлық фактлери анықланып, жәми 9895 сомлық мал мүлк мәмлекетке қайтарылды ҳәм район суды тәрәпинен жәми 17950 сом жәрийма салынды.

Беруний район И.И.Б қасындағы қорғау бөлими хызметкерлери тәрәпинен 6 ай ишинде Өзбекстан Республикасы жынаят кодексиниң 169 статьясы 1 ҳәм 2-бөлимлери менен еки жынаят иси ашылды. Хәзирги ўақытта тергеу жұмыслары алып барылып атыр.

Бизң бөлимимиз халық мәмлекет мүлклериниң талан-таражлыққа ушыраўына жол қоймау мақсетинде өз күшин аямайды.

У. ҚАДЫРОВ.

Беруний район ИИБниң қорғау бөлими баслығы, милиция майоры.

Хәли турмуш нималигини яхши тушуниб етмаған, оқ қорани таниб улгурмаған ўсмир жиноят қилди. Хәли мактаб партасида ўтириб, ўқиб, тенгдошлари билан ўйнаб-кулиб юрса ярашадиған ўсмир суд олдида жавоб бериб турибди. Узини билған, ор-номусли инсон учун бундай аҳволни ҳис қилишдан ортиқ азоб йўқ. Бола нима учун жуноят қўчасига киради? Бунга атрофдагилар қандай муносабатда бўладилар? Бизнинг Тўрткўл туман ишки ишлар бўлимига қарашли бўлған вояга етмағанлар билан ишлашиш бўлинмамиз ходимлари худди ана шу масалалар билан шуғулланар экан, кўпгина чигалликларга дуч келдилар. Бола тарбияси ниҳоятда нозик иш эканлигини тушуниш ҳәр кимнинг инсонийлик қиёфасини белгилай олади.

Шаҳарлик А. Д. 17 ёшда. Қиш кунларининг бирида шаҳарда яшайдиган фуқаронинг уйидан велосипедни ўғирлайди. Бу ўсмирнинг қилмиши тез кунда аниқланып 3 йилга шартли муддат билан иш ҳақининг 20 фоизини давлатга ўтказиш шарти билан ҳукм қилинди.

А. Д. нинг уйига бориб суҳбатлашганимизда, афсуски онаси унга яхши тарбия беролмағанлиги маълум бўлди. Велосипед бир кун уйида турған бўлса-да, она ўғлидан қаердан олғанлигини суриштирмаған. Бир ўртоғиники деганига ишониб қўяқолған. Қўни-қўшнилари билан суҳбатлашганимизда бу оилада кўпича жанжал бўлиб туриши, бошқаларга тинчлик бермасликларини айтишди. Ҳа, бола жиноятчи бўлиб тугилмайди. Унда ҳаётга енгил елли муносабатни оиладан бошлаб «тарбиялаш» мумкин. Туман ички ишлар бўлимида 8 нафар ота-она ўз фарзандлари тарбиясига салбий таъсир кўрсатғанлиги бўйича ҳисобга олинған. Бўлимимиз ходимлари бундай хонадонларда бўлиб суҳбатлар ўтказиб турадилар.

Бугунги кунда турли хилдаги тартибузарликлари учун 139 нафар вояга етмаған болалар бўлинмамизда ҳисобга олинған. Шулардан 90 нафари шаҳарда, 49 нафари қишлоқларда истиқомат қиладилар. Бу болалар билан тез-тез

учрашиб тарбиявий ишларни олиб бораётганлигимизга, болаларнинг юриштириши қатъий назоратда турғанлигига қарамастан вояга етмағанлар орасидаги қонунбузарликлар афсуски, қамаймаяпти. Жиноятчини излаб топиш, уларни жазолаш фақат хуқуқ-тартибот органлари ходимларининг иши деб тушуновичилар қаттиқ янглишадилар. Жиноятчиликка қарши курашғандан кўра унинг олдини олиш учун курашиш самарали натижа беради.

Яқинда туман ва шаҳар ҳокимлигида «ДАВЛАТ, ЖАМИЯТ, ОИЛА ВА БОЛАЛАР ТАРБИЯСИ» мавзусида ўтказилған конференцияда ҳәм кўп фойдали фикрлар айтилди. Туманимиз ҳокими С. И. Исқандаров бола тарбиясида оила, мактаб, маҳалла, хуқуқни муҳофаза қилиш органлари биргаликда иш олиб бориши кераклигини қаттиқ таъкидладилар.

Мактабларда дарслар пайтида қонунчиликка онд суҳбатларни кўпроқ олиб бориш керак. Токи бола ўзи билмаған ҳолда жиноятга қўл урмасин. О. Дурдиев номли, деҳқон-фермер ўюшмасида яшовчи Аннадурдиев Мердан Нургелдиевич хўжаликдаги «Калтаминор» қорва хўжалигига тегишли бўлған 4 дона қувурни ўғирлаб жиноят содир этади. У жиноятга вояга етған Олламурот Ниёзов билан биргаликда қўл урған. Кейинчалик айтишича ўзининг жиноят қилаётганлигини тушуниб етмаған. У қувурни бошқа жойга олиб боришга ёрдамлашпман деб ўйлаган. Эллиққалъа туманида яшовчи, вояга етмаған Азимбой Кенжаев Тўрткўл туман «Деҳқон бозори» ичида жойлашған дўкондан сур гелпак, ондатра тери, пўстин ўғирлаб олиб кетған. У ҳам бу жуноятни вояга етған фуқаролар Хуршид Абдуллаев, Асмад Иброҳимовлар билан биргаликда содир етған. Сўроқ давомида жиноят қилаётганлигини тушуниб етмағанлигини айтди. Юқоридагилардан кўриниб турибдики, болалар жиноятга катталар ёрдамида қўл урдилар. Хәли ўзлари нима қилаётганлигини, эртага ўзини жазо кутаётганлигини тушунмадилар. Қадим-қадимдан ота-боболаримиз ўз фарзандларига гуноҳ-савобин, ҳалол-ҳаромни тушунириб боришған. Оиладаги фарзандлар бировнинг молини рухсат-

сиз олишга ботинмағанлар. Демак, ҳозир ешларимиз маънавиятининг юксак, онгли. ўз хуқуқ ва бурчларини таниған ҳолда камолга етишлари учун ҳаракат қилишимиз керак.

Шаҳарлик Собуров Уктам Қурбонбоевич, Матёқулов Шавкат Одамбоевич, Тувақов Илҳом Абдуллаевич, Жўраев Музаффар Мамашарипович, Аразгелдиев Илҳом Иброҳимовичлар майда безорилик, майда ўғирлик қилғанликлари учун ҳисобда турадилар. Юқорида айтганимиздек, бу болалар ўз-ўзидан тартибни бузғанликлари йўқ. Бу болалар илк бора ота-онанинг айтганини бажармағанларида бепарво бўлинди, бу болалар бир кун мактабга келмаған кунни қаттиқ суриштирмадилар. Натижада тарбия ўз ҳолига ташлаб қўйилди. Қўшнимизнинг ўғли ёки қизи ўйига кечроқ қайтганини кўрсак, ўзидан кучсизларга озор бераётганини кўриб танбеҳ берсак ҳәм бўлажак жиноятнинг олдини олған бўламиз.

Мамлакатимиз мустақилликка эришгач, бизга билимдон, чет тилларда гаплаша оладиган, юртимизнинг шон-шўратини кўтарадиган ешлар кўплаб зарурлиги аён бўлмоқда. Эртага фабрика ва заводлар кўриб элимизни жаҳонга танитадиган инсонлар бугун мактабда ўқимоқдалар. Улар тарбиясига бепарво бўлмайлик. Айниқса таътил кунларида ешларнинг бекор қолишлари, ёмон йўлга кириб кетишларидан эҳтиёт бўлайлик. Ҳәр бир болага оилада ўзига мос юмуш топириб бажарилишини қаттиқ назорат қилайлик. Ана шундагина ешларда масъуллик, фойдали меҳнатга кўникма ҳосил қиламиз. Ўсган юртига, оиласига, маҳалласига меҳр, эзгу ишларга қалбда рағбат билан ўсган бола ҳеч қачон жиноятга қўл урмайди. Бола ҳәр бир қадамда ўзига эътиборни, меҳрни сезиб турсин. Ўзининг ота-онага, юртига керакли эканлигини ҳис қила олсин. Биз катталар шунни эсимиздан чиқармайлик.

Гулдан ҳәм нозик бўлған фарзандларимиз тарбиясида барчамиз масъулмиз.

Қосимбой ОЛЛАМОВ,

Тўрткўл туман ИИБ га қарашли вояга етмағанлар билан ишлашиш бўлинмаси бошлиғи, милиция капитани.

Семья-мәмлекетимиз тиреги

Семья—мәмлекетимиз тәрәпинен қорғалады, бул Өзбекстан Республикасы Конституциясының 63 статьясында көрсетилген.

«Семья» ҳаққиндағы ғамхорлық оғада үлкен мәмлекетлик әҳмийетке ийе, себеби семья есиң киятырған жас әуладты тарбиялаўда, ден саулығын бекемлеўде, жәмийеттиң экономикалық ҳәм социаллық өсиўшилигин төмийинлеўде, демократиялық процесслерди жақсылаўда әҳмийетли роль ойнайды. Семьяда адамның минез қулқы, оның мийнетке моральлық, идеялық ҳәм мәдени байлықларга көз қарасы қәлип-леседи.

Мәмлекет тәрәпинен тек гана ПХАЖ орны арқалы дизимге алынған неке гана тон алынады. Некени дизимге алыўдағы баслы мақсет мәмлекетлик, жәмийеттиң ҳәм ерли зайыпшылардың, олардың балаларының жеке ҳәм мүлкий хуқық ҳәм қызығушылықларын қорғаўға, улыўма семьяны қорғаўға қаратылған. Сонлықтан да Өзбекстан Республикасының «Неке ҳәм семья» ҳаққиндағы кодексинде некеден өтиўши ҳәр бир ерли-зайыпшыларга бир қанша талаплар қойылады.

1. Усы кодексниң 17 статьясы талабына тийкарланып семья дүзиў ушын бириншиден өз-ара келисим, екыншиден неке жасына толған болыўы керек. Себеби, адамның психологиялық, биологиялық, социаллық жақтан ер жетиўи бекем семья қурыўдың тийкары болып есапланады. «Неке ҳәм семья» ҳаққиндағы кодексниң 18-статьясында көрсетилгендей Өзбекстан Республикасында неке жасы ерлер ушын 18 жас, ҳаял-қызлар ушын 17 жас деп белгиленген.

Айырым жағдайларда район ҳокими тәрәпинен неке жасы бир жасқа шекем төменлетилиўи мүмкин.

2. Нызам тәрәпинен бекем семья қурыўға қаратылған тағы бир талап кодексниң 15 статьясында көрсетилген. Некеден өтиўшилер арза бергеннен соң оларга бир ай сынақ мүддетин бериўи бул жаслардың бир-бирин толық түсиўин, бир-бириниң ден-саулықларынан, семьялық жағдайларынан хабардар бо-

лыўы ушын зөрүрли болып есапланады.

3. Кодексниң 19-статьясына тийкарланып төмендеги жағдайларда неке дүзиўге жол қойылмайды:

а) Егерде бир тәрәп басқа биреў менен некеде турған жағдайда.

б) бир ата-анадан туўылған туўысқанлар ҳәм өгей аға-үкелер, апа-сиңлилер, сондай-ақ балалықтан асыраўға берилгенлер ортасында;

в) егерде бир тәрәп суд арқалы руўхий кеселлик яки ақылы зайыллық себепинен өз ҳәрекетине жуўап бере алмайды—деп танылған жағдайда неке дүзиўге болмайды.

1996 жыл район бойынша 346 жас семья некеден өткен болса, усы 1997 жыл 1-тоқсанда 64 жас семья некеден өтти.

Районлық Мәденият сарайынан Мәденият бөлими менен биргеликте жас-жубайларды салтанатлы некеден өткеріу ушын «Алтын босаға» мүйеши

шөлкемлестирилип неке гуўалықлары ата-аналарының, досларының, көсиңлеслериниң қатнасында салтанатлы жағдайда тапсырылып атыр.

1996 жыл 17-февралда район ҳокиминиң қарары менен ҳаял-қызларға моральлық, психологиялық жақтан ҳәм хуқықый сауатын асырыу мақсетинде бизниң бөлимимиз жанынан «Исеним» орайы шөлкемлестирилди.

Районлық мәденият үйи менен биргеликте «Хаял, рузгьгершилик ҳәм мәҳәлла» дәстүри бойынша ис жобасы дүзилди, семьядағы келиспеўшилик ҳәм некени бийкарлаўдың алдын алыу мақсетинде «Қөйин енем—жаным анам» конкурсы өткерилди.

Сондай-ақ пуқаралар жыйындлары менен биргеликте «Жәнжелди семьядан берекет кетеди» деген атамада ушырасыўлар өткерилди.

Жыл даўамында буннан басқада жаңа үрп-әдетлердиң төсири ҳаққында ҳәм оларды турмысымызга енгизиў ҳаққында ушырасыўлар ҳәм сәубетлесіўлер өткеріўди жобаластырып қойышпыз.

Генжегул БЕКИМБЕТОВА.
Тахтақопир районы ПХАЖ бөлими баслығы

Ғарезсиз Ўзбекистанимиз өзиниң ул-лы келешегин қурыў жолында демократиялық принциплерди басшылыққа ала отырып, алға қаран нық, исенимли қәдем таслап киятыр. Мәмлекетти хәм жәмийетти басқарыўды демократияластырыў ушын ыызамларымыздың өзін усы принциплерге бойсындырып жақадан қабыллаў, бас ыызам шығарыўшы уйым болған Олий Мажлистиң ең тийкаргы уазынпаларының бири болып туршыты хәм бул ислер избе изилик пенен әмелге асырылып атыр.

Сөзимиздиң мысалы ретинде 1997 жылы 24-25 апрель күнлери Олий Мажлистиң биринши шақырық VIII сессиясында қабыл етилген Ўзбекистан Республикасының «Мәлимлеме алыў кепилликлери хәм еркинлиги ҳақында» хәм «Журналисттиң кәсиплик жумысын қорғаў ҳақында»ғы ыызамларын атап өтиўимизге болады.

Усындай атамдағы демократия ушын ең зөрүрли ыызамлар 25-июнь 1997 жылы Қарақалпақстан Республикасы Жоқарғы Кеңесиниң биринши шақырық он биринши сессиясында хәм қабыл етилди.

Қарақалпақстан Республикасы «Мәлимлеме алыў кепилликлери хәм еркинлиги ҳақында»ғы ыызамы 1997 жылдың 25-июнь күнинен баслап өз күшине ийе болды хәм хәзир ол хәрекетдеги ыызамлар қатарынан орын алды. Бул ыызам хәр бир пуқараның мәлимлемени еркин хәм тосқынсыз алыўға я болмаса излеўге, изертлеўге, таркатыў сыяқлы Конституциялық ҳуқықты бенкемледи хәм бул ҳуқықты мәмлекет өз қорғаўына алды.

Ыызамда сораў берийдиң түрлери хәм оны қарап шығыў мүддетлери белгиленген. Пуқаралар мәлимлеме алыў ушын сораўын жазба яки аўызеки түрде берийне ҳуқықлы. Жазба сораў берилгенде мүрәжат етиўшиң исми, өкесиниң исми, фамилиясы, мөкан жайы, соралатуғын мәлимлемесиниң атамасы ямаса сыпаты көрсетилиўи тийис. Ыызамда отыз күн ишинде жазба сораўлар орынланыўын тәмийинлеў, егер имканияты болмаса, бул ҳақында 7 күн ишинде сораў берийшиге мағлыўмат берий кереклиги белгиленди, хәр кимниң өз ҳуқық, мәплерине байланыслы ҳүжжет хәм материаллар менен танысыў имканиятлары жаратылды.

Мүрәжат етиўшиниң ҳуқықларына хәм ыызамлы мәплерине қатнасы бар мәлимлеме оның сораўы бойынша бийпул бериледи. Басқа мәлимлемени бергени ушын тәрәплердиң келисими менен ҳақы алыныўы мүмкин. Мысалы; жас емизийли баласы бар ана, өзине мийнет ыызамында қандай жеңилликлер бар екенлигин сорап мүрәжат етсе, тийисли шөлкем ямаса ҳуқық қорғаў хәм суд уйымлары буган бийпул мәлимлеме бередди. Ал егер сол ана жеке көрханасына тийисли ыызамларды түсиндирип берий туўралы соранса, онда бул жағдайда тәрәплердиң келисими менен ҳақы алыныўы мүмкин.

Ўзбекистан Республикасы Конституциясының 29-статьясында, Қарақалпақ-

қатыў менен байланыслы ҳуқықлар бузылғанда, айыплы шахсты судқа берий, жуўапкерликке тартылыўы белгиленди. Пуқаралардың бул ҳуқықларын бузғанлық ушын административлик хәм жынаятлық жуўапкерлик белгиленген.

«Журналисттиң кәсиплик жумысын қорғаў ҳақында»ғы ыызам тек ғана ғалаба хабар қуралларының жумысларын жетилистрип қоймастан, мәмлекет хәм жәмийетлик шөлкемлердиң хызметиниң сапалылығын арттырады. Бул ыызамға асас Қарақалпақстан Республикасында цензураға жол қойылмайды. Журналист хабарларды хәм материалларды жәрияламастан бурьп тийисли лаўазымлы шахс ямаса пуқара менен кели-

ҳақындағы түсиник хәм ол сырды журналисттиң мәлимлемени берген шахстың рухсатысыз мәлимлеме дәрәгин жәриялаўға, сондан-ақ бул мағлыу-матларды өзиниң ямаса үшінши биредиң жеке мәплеринде пайдаланыў қадаған етилетуғынлығы өз көринисин ташты.

Журналист кәсиплик миннетлерин атқарыў пайытында адамға қол қатыл-маслық кепиллигинен пайдаланады. Соң материалларын жәриялаганы ушын журналистти қуўдалаўға жол қойылмайды. Ыызамның бул нормаларын бузғанлығы ушын басқа ыызам актлериңде көрсетилген жуўапкершиликлер белгиленген.

Хәр бир журналист өз ерки менен мәлимлеме жынаў хәм журналисттик тексерий жургизий ҳуқықына ийе. Лаўазымлы шахслар журналисттик тексерийге қарсылық көрсетийге, сондай-ақ ыызам талаплары бойынша берийлиги мүмкин болған мәлимлемелерди берийден бас тартыўға хәм оған турпайы түрде хәрекет көрсетсе, ыызам алдында жуўапкер болады. Журналисттик тексерийдиң барысында алынған материаллардың хәм ҳүжжетлердиң журналисттен алып қойылыўы ямаса тексерилип көзден өткерилиўи мүмкин емес.

Ыызамда журналисттиң мәмлекетлик уйым жанында ямаса жәмийетлик бирлеспе жанында аккредитация етилиўи мүмкин, деп белгиленген.

Журналист аккредитация етилген шөлкем өткерилетуғын илажлар ҳақында оларға алдын ала хабарлаўға хәм зөрүрли ҳүжжетлер және материаллар берийге миннетли.

Жуўмақластырып айтқанда бул ыызам журналисттик материалларды цензура ислеў, алып қойыў, оның хызметине тийкарсыз араласыў сыяқлы хәрекетлер ушын, жуўапкершиликтең бар екенлигин тастыйықлады. Усы ыызам демократик-хуқықый жәмийетте хәр кимниң өз пикирин еркин билдирий ҳуқықын тәмийинлеўге қаратылған әҳмийетли юридикалық ҳүжжет болып есапланады.

Қ. СЕЙТНАЗАРОВ.

Қарақалпақстан Республикасы Әдиллик министриниң биринши орынбасары, юридика илимлериниң кандидаты.

Жаңа ыызамлар халық хызметинде

стан Республикасы Конституциясының 27-статьясына муўапық хәр бир адам хәзирги конституциялық динимге қарсы бағдарланған хәм ыызам менен нәзерде тутылған басқада шеклеўлерден тысқары хәр қандай мәлимлемени излестирийге, алыўға хәм таратыўға ҳақылы.

Ыызамда конституцияның бул нормасы басшылыққа алынып, мәлимлемениң сыр тутылыўы хәм оны сыртқа шығармаўдың тәртиплери белгиленген. Былайынша айтқанда мәмлекетлик, әскерий сырларды пуқараларға берийге олар тәрәпинен таркатылыўға жол қойылмайды.

Ғалаба хабар қураллары мәлимлеме дәрәгин хәм лақабын қойған автордың кимлигин оның келисимииз жәрия етиўге ҳақылы емес. Мәлимлеме дәрәги ямаса автордың кимлиги тек ғана судтың шешими менен жәрия етиледи. Хәр бир мәлимлеме, таркатылмастан бурьп шәртли түрде тексерилип көрилип, ҳақықатлығы анықланыўы керек. Мәлимлеме алыў, изертлеў хәм тар-

сип алыўға уазыпалы емес. Журналисттиң тийкаргы хәм хуқықый туўры материалның ямаса хабарының баспадан (эфирден) алып тасланыўын, өзгертирийн, басыўдан тоқтатыўын талап етиўге хеш кимге ҳуқық берилмеген.

Ыызам журналисттиң ҳуқықларын белгилеп бере отырып, олардың мәмлекетимиздиң алып барып отырған демократик процесслердиң изшиллик пенен әмелге асырыўда қатнасыўына кең мүмкиншиликлер жаратып берди. Өз гезегинде журналистлер ғалаба хабар қураллары арқалы ғарезсиз мәмлекетимизде алып барылып атырған экономикалық хәм социаллық реформалардың әмелге асырыў барыслары туўралы хәм орын алып атырған кемшиликлердиң себеплерин жәриялап барыўлары тийис. Журналист өз кәсипин атқарыў процессинде усы ыызамның хәм басқада ыызам актлериңде белгиленген миннетлерди орынлаўы шәрт.

Бул ыызамда, журналисттик сыр

ДОН — РИЗҚ РҰЗИМИЗ

Ўзбекистон Республикаси Мустақилликка эришгандан кейин қишлоқ хўжалик ислохотларини амалга оширишда катта ютуқларга эришилди. Пахта якка ҳоқимлигиндан озод бўлиб, бошоқли дон экиладиган ер майдонлар кенгайтирилди. Бу эса чет давлатлардан дон маҳсулотларини олиб келмасдан ўзимиздан олинған дон ҳосили билан таъмин қилиш демакдир.

Ўзбекистон Республикаси Президентини И. А. Каримов қишлоқ хўжалик экинлардан олинаётган ҳосилни ўз вақтида йиғиб териб олиш ҳамда шу экинларни пайҳон қилишиниң олдини олишга қаратилған тадбирларга катта эътибор бериб, 1994 йил 21 ноябрдаги «Экинларни пайҳон қилишга қарши курашни кучайтириш тўғрисида»ги фармони, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасиниң 1995 йил 6 ноябрдаги «Ўзбекистон Республикаси Президентиниң 1994 йил 21 ноябрдаги «Экинларни пайҳон қилишга қарши курашни кучайтириш тўғрисида»ги фармони қандай бажариләтгани ҳақида»ги ва 1996 йил 25 ноябрдаги «Қишлоқ хўжалик экинлари пайҳон қилинишига қарши курашни кучайтиришга доир қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида» ги қарорлар қабул қилинди. Текширишлар шунини кўрсатдики, туман прокуратураси томонидан бир талай ишлар қилинмоқда.

Умумий назорат тартибиде ўтказилған текширишлар шунини кўрсатдики туманимиздаги мавжуд қишлоқ хўжаликларда мазкур фармон ва қарорларнинг талаблари етарли даражада бажарилмаётгани аниқланди.

1997 йилнинг 4 ойн мобайнида ҳуқуқбузорларга нисбатан та маъмурий ва та даъаво қўзғатилиб туман суди то-

монидан даъволар қаноатлантирилди. Мисол учун, «Қиятобод» Д. Ф. Х. Уюшмасиниң №14 бригадасида яшовчи Р. Халимбетов илгари хам УЗР Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекснинг 104-моддаси 1-қисмига асосан маъмурий жаза қўлланилгандан кейин тўғри хулоса чиқармай яна маъмурий ҳуқуқбузарлик содир қилған. Яъни, 1-апрель 1997 йили Р. Халимбетовга тегишли бўлған 6 бош қорамоли Беруний ўрмон хўжалигига қарашли «Саратон» участкаси 3—обход 13 кварталга экилған униб турған 384 м/кв будой майдонини пайҳон қилиб, хўжаликка 630 сўм миқдорда моддий зарар етказиб УЗР Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодекснинг 104-модда 3-қисмида назарда тутилған ҳуқуқбузарлиқни содир қилған, ва тегишли идора тамонидан 1800 сўм миқдорда жарима солинди.

Ўтказилған текширишлардан кўриниб турибдики фуқаролар тамонидан амалдаги фармон ва қарорларни бузиб қонунбузишлик ҳолларга йўл қўйилмоқда. Бу эса фуқаролар ўзини-ўзи бошқариш органлари томонидан ўз вақтида тарғибот ишларини олиб бормаганлигини кўрсатади.

Юқорида қайд қилинған қонунбузарликлар олдини олиш ҳамда шулар юзасидан чора-тадбирлар ишлаб-чиқиш хусусида туман ҳоқими номига прокурорлик тақдимнома киритилди.

Хәзирги бозор муносабатларга ўтиш даврида ҳар биримиз эришилған мустақилликни мустаҳкамлашда мазкур фармон ва қарорларнинг ижросини бажаришда фаол иштирок этишимиз зарур.

Я. БАБАДЖАНОВ.

Беруний тумани прокурориниң жамоатчи ёрдамчиси.

Қыз алып қашыў дөстүр ме? Ойласық қурсаң ойланып исле

Қыз бала доланып турған нәзик гүлгерге мерзейди. Бирақ оны қөлеген адам үзип-жулып алыўға ҳақылы емес. Олардың өз қөлеўи менен үзилетуғын «қарыйдары» болады. Бирақ буны айырым жигитлеримиз толық түсине бермейди. Төўирлеў қыз көрсе «мен тап усы гөзалға үйленемен» деп өзине шөрт қойып, жынаятқа қол урады. Жынаят жүз берген соң ҳуқық қорғаў уйымлары жумыс баслайды.

Турмыс шынлығы жәмийеттеги жақсы нийеттеги адамлардың жүрегинде өшпейтуғын излерге айналып қалады. Өтиниш, тилек басқа, болған ўақыы оақа. Адамның өз әрманьна ерисиў жолында көп қыйыншылықлар болады. Бирақ, бундай қыйыншылықларды пулдың салмағы менен өлшеймен дейтуғындар қөтелескенни кеширек түсинеди.

Беримиз анадан туўылғанбыз, бүгинги қыз—ертеңи Ана! Оларға тәрбия берип, қөдирин-қымбатын асырыў тек өз ата-анасының парызы болып қалмастан, халықтың исенин атырған адамлары ҳуқық қорғаў уйымлары хызметкерлериниң де ўазыпнасы.

Енди фактлерге өтемиз.

Қызды зорлап, қорлап алып қашыў ўақылары Тахтақөпир районы аймағында да аз емес. Сөзимиздиң дәлилин район прокуроры Ибрайым Дөўлетов берген мағлыўматлардан көресиз.

Усы жыл 2 февраль күни Қараөзек районьндағы «Қарақалпақстанның 40 жыллығы» колхозының №1 фермасының бас шопаны болып ислеп жүрген Усенов Ахмед Мырзағалиевич таныслары Е. Муцайтбасов хәм А. Қөлменовлар тил бириктирип, Ж. А. исмли қызды алып қашақын болып «план» дүзеди. Олар өзлериниң қарындаслары Дөрийха Усенова хәм Бахытгүл Қөменоваларға қызды базардан алып шығыўды тапсырады. Пул алып адам тасып жүрген пуқара Қалхораз Сейтназаровқа 1000 сом беретуғын болып келиседи. Қ. Сейтназаровқа тийисли М—412 маркалы м. б. ж 29—14 кп «Москвич»

машинасы менен Тахтақөпир районы колхоз базарының сыртында күтип турады. Д. Усенова хәм Б. Қөменовалар Ж. А. ны «мына жерде бир үйде—куртка бар екен, соны көрип қайтайық» деп алдап алып шығып ойласқан жерге алып келеди. Усы жерде жигитлер қызды зорлық пенен машинаға мингизип алып кетеди. Олар қызды Қараөзек районы Ахунбаев көшеси №12 жайда жасаўшы Шүкирбай Дүйсеновтың үйине алып барады. Бираз тергеў-изертлеў жумысларынан соң жынайтшылар бул жынайы хәрекетлери ушын ӨзРЖК 136 статьясында көрсетилген жынайтты толық ислегени ушын тийисли жазасын алды.

Райондағы Ш. Уәлийханов атындағы орта мектептиң муғаллими Байболатов Қалмурат Сағыйдуллаевич 25 апрель күни өзи менен қатар жигитлер Мухан Көшербаев хәм Бахыт Қасымовлар менен қыз алып қашыў ҳақында ойласық қурады. м. б. д. 63—27 кп «Москвич» 2412 автомашинасын исеним хат арқалы айдап жүрген Марат Жүсипов пенен 4000 сомға келиседи. Олар О. А. исмли қызды алып қашып, Қалмураттың Нөкисте жасаўшы жездеси Андрей Әметалиевтиң үйине алып барады. Жездеси жөрдө етип қыз бенен аўылына келеди. Қыз қайыл емеслигин билдиреди. Қ. Байболатов хәм оның шериклеслери ыызам тәрәпинен тийисли жазаларын алды. Устазлар көсиплеси О. А. ның намысына тийди?

Зорлық етиў жолы менен өмирлик жолдас табыўға урынатуғын жигитлердиң талабы келиспей қалды. Қанша ойласық қурған менен бағдары бузық ислер келиспейтуғынын турмыстағы усундай ўақыялар тастыйықлайды.

Қыз баланың қөдирин билиў керек. Себеби халықта «Анаңды желкеңде тутсаң, қарындасыңды басыңа көтер»—деген нақыл бар.

С. МИНАЖОВ, Тахтақөпир районы.

Қонунни бажариш бурчимиз

Нураддин Раҳимбердиевич Исмоилов 1941 йил 1-январда Тўрткўл туманидаги Намуна жамоа хўжалигида таваллуд топган. 1959 йил ўрта мактабни тамомлаган. 1961—64 йилларда армия сафида хизмат этган. 1969 йил Тошкент қишлоқ хўжалиги институтини битиргач 1969—1974 йилларда Тўрткўл «Ўзселохотехника» бирлашмасида бош ҳисобчи, туман Давлат суғурта инспекциясида бош ҳисобчи бўлиб ишлаган. 1974—1994 йилларда Тўрткўл шаҳар, Тўрткўл туман Давлат суғурта инспекциялари бошлиғи лозимларида фаолият кўрсатган.

1994 йилдан Тўрткўл шаҳар Давлат солиқ инспекцияси бошлиғи.

Ҳар куни соат 8 дақ 20 гача инспекциянинг 2—31—21 телефони ишлаб туради. Бу шартли равишда «Ишонч телефони» деб аталади. Ҳақиқатан ҳам бу сонли телефонга турли касб эгалари

солиқ Қонунлари бўйича маслаҳатлар сўрайдилар. Қонунчиликнинг бўзилаётгани ҳақида бизга оператив равишда маълумотлар бериб турадилар. Бундан ташқари ходимларимиздан икки нафари №12 божхонада навбатчиликда турадилар.

Ана шундай ишларимиз, жамоа аъзоларининг фидоийлиги туфайли олдимишга қўйган қийин ҳамда шарафли вазифани беками қустадо қилиб қелмоқдамиз. Буни ўтган йилги натижалардан ҳам кўра бўлади. Ўтган йилда 45913,6 сўм ўрнига 49345, сўмга яъни 107,5 фоизга прогноз кўрсаткичларини бажардик.

Тўрткўл шаҳрида 546 та корхона, ташкилот, кичик, шахсий фирма ҳисобда бўлиб, шундан 343 банкда ўз ҳисоб-китобларини очиб берган. Қолган 203 таси 1 йил ва ой давомида иш фаолият кўрсатмади.

Мазкур корхоналар ичида 85 таси бир йилдан кўп иш фаолияти кўрсатмаганлиги учун шаҳар ҳокимлигига уларни ёпиш бўйича тавсия киритилди.

Ўтган йилда 162 та корхонада текширув ўтказилиб 55 тасида молиявий камчиликлар ва солиқларни камайтириб кўрсатгани учун 128,3 минг сўм аниқланиб 192,1 минг сўм молиявий жарима солинди ва ундириб олинди. Бундай камчиликларга йўл қўйган 95 корхона раҳбарларига 123,9 минг сўм молиявий жарима солиниб ундирилди.

Вақти-вақти билан ўтказилаётган рейдлар ишларини ўнглаб олишда ёрдам бермоқда. Ўтган йили 822 та жисмоний шахсга патент берилди. Бозорларда текширув ўтказилган вақтда 381 та шахс ҳужжатсиз бўлганлиги сабабли далолатнома тузилиб 335,3 минг сўм жарима ундирилди.

Савдо ва маиший хизмат кўрсатиш соҳаларда касса аппаратлар ишлаш, ишламаслигини кўздан ўтказган пайтимизда 44 шахсга камчилиги кўрсатилиб, далолатнома тузилиб, 51-тасига 32,9 минг сўм жарима солинди.

Бу зафарлар ўз-ўзидан булаётгани йўқ, албатта. Бунда ўз ишининг моҳирлари юридик шахсларни солиққа тортиш бўлими бошлиғи Баҳодир Матниёзов, савдо ва маиший хизмат кўрсатиш назорати бўлими бошлиғи Султонбой Камолов, солиқларни режалаштириш ва назорат қилиш бўлими катта инспектори Зулхайро Авазова, ҳуқуқшунос — суриштирувчи Султонбой Абдураҳмоновларнинг хизматлари каттадир.

Н. ИСМОИЛОВ.

Тўрткўл шаҳар Давлат солиқ инспекцияси бошлиғи.

ДЭУИР МАШҚАЛАСЫ

НЫЗАМ — ИНСАН УШЫН

Бирлескен Миллетлер Шөлкемининг Бас Ассамблеяси 1991—2000 жыллар аралығын дунья жүзинде нәшебентликке қарсы гүресіу Декадасы деп анықлады. Бул декаданың негизги ўазыйпасы—1990 жыл февраль айында болып өткен В. М. Ш. Бас Ассамблеясиның Арнаўлы 17-сессиясында нәшебентликке қарсы гүресіу бойынша қабыл етилген Бағдарламаны иске асырыўға қаратылған болып есапланады.

Нәшебентлик затлар болып есапланатуғын көкнар, гашиш-анаша, триек (марихуана) ҳәм тағы басқа затлар ең биринши гезекте пуқараларымыздың ден-саўлығын бузып майышлыққа алып келиў менен бирге бул затлар екінши таманынан улыўма жынайтшылықтың, соның ишинде аўыр жынайтлардың келип шығыўына, айырым пуқаралардың белгилі бир мүддетте шаңарағынан, бада-шағаларынан айырыўларына алып келеди. Нәшебентлик затларды ишкен пуқаралар шаңарақларында майып балалардың дуньяға келип шығыўына себепши болады.

Бизің Республикамыз өз гөрәсиялигине ийе болғаннан кейин, әсиресе кейинги жыллары нәшебентлик затларын тарқатыўдың алдын алыўға қаратылған мәселелерге актив қатнасып өз үлесин қоспақта. Бул мәселе бойынша ВМШ төрепинен қабыл етилген барлық конференцияға қол қойып тийисли мәжбуриятлар алған. Бизің елимизде 1994 жылдан баслап бул мәселелер бойынша Мәмлекетлик Комиссия көрекетте. Ишкі ислер министрлиги ҳәм басқада ҳуқық қорғаў мәселелери ВМШ нәшебентлик затларын бақлаўға алыўға қаратылған Бағдарламаларда иске асырыўда актив қатнасып өз үлесин қоспақта. Бул мәселеде бизің республикамыз ҳуқық қорғаў мәкемелери хыатметкерлери де әсиресе ишкі ислер бөлимлери хызметкерлери нәшебентлик затларды анықлаўда, бул затларды сақлаған, тарқатқан, сатқан адамларды услаўда актив қатнасып қелмекте. Бул мәселелер бойынша ҳәр жылы «Қара дөрнә», «Түн» ҳәм басқада операциялар өткерилмекте. Көрилген илаж ҳәм шараларға қарамастан бул жынайтлар, яғний жер участкаларына кендир, көкнар өсимликлерин аңлы рәўиште егиў, бул затларды исләў, сақлаў, сатыў фактлери аса иоп болмасада, бул жынайтлар орын алып киятыр. Бул жәрде мысал келтирип өтсек, 1997 жыл 4-июнь күни Әмиўдөрья районы «Өзбекстан» колхозы аймағында жасаўшы пенсионер, 1941 жылы туўылған Юсупов Юлдаштың үй қапталы атызынан 60 түп кендир, 143 түп көкнар өсим-

лиги, усы район «Қаңлы» колхозы 7 бригадасында жасаўшы пенсионер Кудиков Аллиярдың жер участкасынан 56 түп кендир өсимлиги табылып набыт етилген. Хожели районы «Водник» посёлкасында жасаўшы Хан Сергейдың үйинен 120 түп кептирилген кендир өсимлиги, Елликқала районы «Бегяп» елатлы пунктінде жасаўшылар Шариев ҳәм Сабуровлардың үй қапталларынан 95 ҳәм 165 түп көкнар өсимликлери, сол район «Сарый» колхозы пуқарасы Һалекеевтың атызынан 88 түп кендир, Бозатаў районында жасаўшы Сейтжановтың жер участкасынан 64 кв метр жерге көкнар, усы райондағы «қарақалпақ» колхозы орайында жасаўшы пуқара Даўлетмуратовтың жер участкасынан 189 кв. метр көкнар өсимлиги табылып, набыт етилген. Бул шахслар қарсыларына жынайтлы ислер қозғатылып тергеў ислери алып барылмақта, әлбетте бул шахслар жынайы жуўапкерликке тартылады.

Нызам бойынша қадаған етилген нәшебентлик затларды сақлау, ислеп шығару, шетке шығару, сатыу мәселесине тоқтап өтсек, жынайт Кодекси-мизде бул тууралы бир бап ажыратылған. Бул бапта жети статья көрсетилген, яғний қадаған етилген егинлерди егиў (кендир, көкнар) нәшебентлик затларды ийелеу, бул затларды шегарадан өткизіу, яки өткизіу мақсетинде таярлау, сақлау, бул затларды ишиўге жалб қылыў ҳәм тағы басқа (270-176 статьялар). Тилекке қарсы усы қадаған етилген затларды сақлау, өткизіу, сатыу жағдайлары көп ушырасып турады.

Мәселен, 1996 жылы 9-июнь күни 1976 жылы туўылған Садуллаев Айбектиң жасап турған жайынан 231 пакет, яғний 346 грамм гашиш-анаша, 20 грамм триек табылды. Әмиўдөрья Район Осында сатыўшы болып исләўши Хайтбаев Саатбайдың үйинен 5 килограммнан артық «триек» ҳәм 7 млн. аслам түркмен манаты табылған. Нөкис қаласы К. Саипов көшесинде турыўшы бұрын судланған Аллангаров Байғани ҳәм Жумабековлардың сумкаларынан 334 грамм «анаша» табылды.

Соңы да айтып өтиўимиз керек, бундай категориялы жынайтлы ислер Қарақалпақстан Республикасы Жоқарғы Судына, қала, район судларында көрилген нызамлы түрде ҳәр қыйлы мүддетлерге еркинен айырыў жазаларына ҳүким шығарылып атыр.

Мәселен, Түркмәнстан Республикасы пуқарасы Матқурбанов Оразгелди шегарадан өткизип 111,8 грамм анашаны Нөкиске алып келип 3000 сумға сатып атырғанында услаып, суд ҳүкми менен 15-жыл мүддетке еркинен айырыў жазасына, Хорезм ўлааты Бағат райониниң турғыны Сапаев Қадамбай «Қоңырат—Вейнеў» поезды менен 800 грамм марихуананы алып өтпекти болғанында услаып, 15-жыл мүддетке еркинен айырыў жазасына ҳүким етилди.

Жуўмақлап айтқанда бул нызамда қадаған етилген затларды алып келиўге, сатыўға қаратылған жынайтлар менен гүресіўге жәмийетшилигимиздиң уақты келди. Және де атап көрсететуғын бир жағдай нызамда қадаған етилген затларды өз уақтында хабарласа, тапсырса, жынайы жуўапкершиликтен азат етилетуғынлығын айтып өтпекшимен.

Ильяс ЕЛДЕНБАЕВ.

Қарақалпақстан Республикасы прокуратурасы Тергеў басқармасы аға прокуроры.

ХУҚЫҚ МӘМЛЕКЕТ ҚОРҒАҰШЫСЫ

Хуқық қорғаў хызметкерлери өз хызметлерине ҳадаллық ҳәм қаталлық пенен қараўы шәрт. Президентимиз И. Ә. Көримов «хуқық—мәмлекеттиң құралы, қорғаўшысы, көзи, сөзи ҳәм нызамыдур» деген еди. Солай екен биз қорғаўшылар буларды естен шығармауымыз зөрүр.

Бизің Тақиятас қаламыз Республика аймағында ең ири өндирис, санаат, құрылыс, социал-экономикалық жақтан раўажланған қаланың бири. Қаламызда 370 тен аслам үлкен, киши көрханалар, өндирис органлары бар. Усы көрханалардағы исләўшилердиң хуқықларын қорғаў прокуратура хызметкерлериниң жұмыслары болып табылады. 1996 жылы қалалық прокуратурасы төрепинен хуқық қорғаў нызамы бойынша пуқаралар арасында 38 баянат оқылды, 57 гүрриңлесіу өткерилди. Бундай жынайттың алдын алыў ис-иләжларын еле де ислей беремиз.

Конституция нызамында «жасаў хуқығы ҳәр бир адамның ажыралмас хуқығы болып табылады» делинген еди. Нызамға тийкарланбай турыш ҳеш ким қамалға алынбайды. Қамалға сақланбайды. Прокуратура хызметкерлери усы конституцияға тийкарланып ис жүргизеди.

Хәр бир жынайт ислеген инсан өз жазасын алмай қоймайды. Ол нызамның талабы.

Судланып өз жазасын өтеп келген адамның соғы өмири қалай болады? Биз прокуратура хызметкерлерин тынышландыратуғын жағдай усы. Хуқық қорғаўшылардың баслы мақсети қамалға өз жазасын өтеп келген адамларды төрбиялау, оларды қайтадан инсан қатарына қосыўдан ибарат. Өз жазасын өтеп келген адамның ислеген қылмысына қарай, қылмысқа шекемги өмир баяны есапқа алынады. Жазасын өтеп келгенлер арнаўлы есапқа алынады. Мийнет биржасына дизимге жазылады. Турган жериндеги тийисли басқаруў уйымының дыққат орайында болады.

Хәзирги ўақытта адам өлтириўшилик, пуқаралардың жекке мүлкин урлау, тонаўшылық, гүдибузаршылық усаған жынайтлар бирнешеге азайды. Прокуратура хызметкерлери хуқық бузыўшыларды сапластырыў мақсетинде күни-түни аянбай мийнет етеди.

Т. УЗАҚОВ.

Тақиятас қалалық прокурордың жәрдемшиси.

ЕГИНЛЕРДИ ЗАЯЛАҒАНЛАРҒА ШАРА КӨРИЛДИ.

Шоманай район мийнеткешлери арасында мәмлекетимиздиң социаллық ҳәм экономикалық жақтан раўажланыўына бағдарланған нызамлардың орынланыўын қадағалап барыўда районлық прокуратура халық пенен тығыз байланыста жұмыс алып бармақта. Мәмлекетимиз гөрәсизликке ерискеннен соң өзин-өзи азық-аўқат өнимлери, дән менен тәмийинлеўге толық өтиў ушын илажлар қолға алынды. Усыған байланыссы аўыл хожалық егинлерин талап-тараж етиўге, заялап набыт етиўге қарсы гүрес күшейтилди.

Районлық прокуратура Өзбекстан Республикасы Президентиниң 1994-жылы 21-ноябрдеги «Егинлерди заялаўға қарсы гүрести күшейтиў ҳақғында» пәрманын ҳәм Өзбекстан Республикасы Министрлер Кабинетиниң 1996 жылы 25 ноябрдеги «Аўыл хожалық егинлерин заялаўға қарсы гүрести күшейтиўге тийисли шаралар ҳәм илажлар» ҳақғында қарарларның орынланыўын қадағалау мақсетинде усы жылы 29 январдағы Қарақалпақстан Республикасы Прокуратурасының «Егинлерди заялау, набыт етиўдиң алдын алыў бойынша илажларын» турмысқа асырыў бойынша жұмыслар жүргизе баслады.

Нәтижеде районимыздың айырым орынларында аўыл хожалық егинлерин, әсиресе бийдайды заялау, малларды атызларда бағыу жағдайлары анықланды. Мәселен, усы жылы 19-март күни «Дослық байрағы» дийқан фермер хожалықлары бирлеспинде жасайтуғын пуқара Жаймағанбетов Салықбайдың 4 бас қара малы, сондай-ақ Әширбаев Парахат өзиниң ҳәм қоңсыларының 16 бас қара малын А. Муўсаев атындағы дийқан фермер хожалықлары бирлеспиниң бийдай атызына түсерип, ескерди заялап жүргенде ирилди. Жаймағанбетов Салықбайға Өзбекстан Республикасы ҳәкимшилик жуўапкершилик ҳақғында кодексиниң 104 статьясының 1-бөлими менен 200 сом жерийма салынды. Бирлеспеге келтирилген зыян ушын Жаймағанбетов Салықбайдан

4920 сом өндирилди. Пуқара Әширбаев Парахатқа усы статьяның 3-бөлими менен 800 сом жерийма салынды. Бирлеспеге келтирилген зыян ушын бул пуқарадан 6184 сом өндирилди.

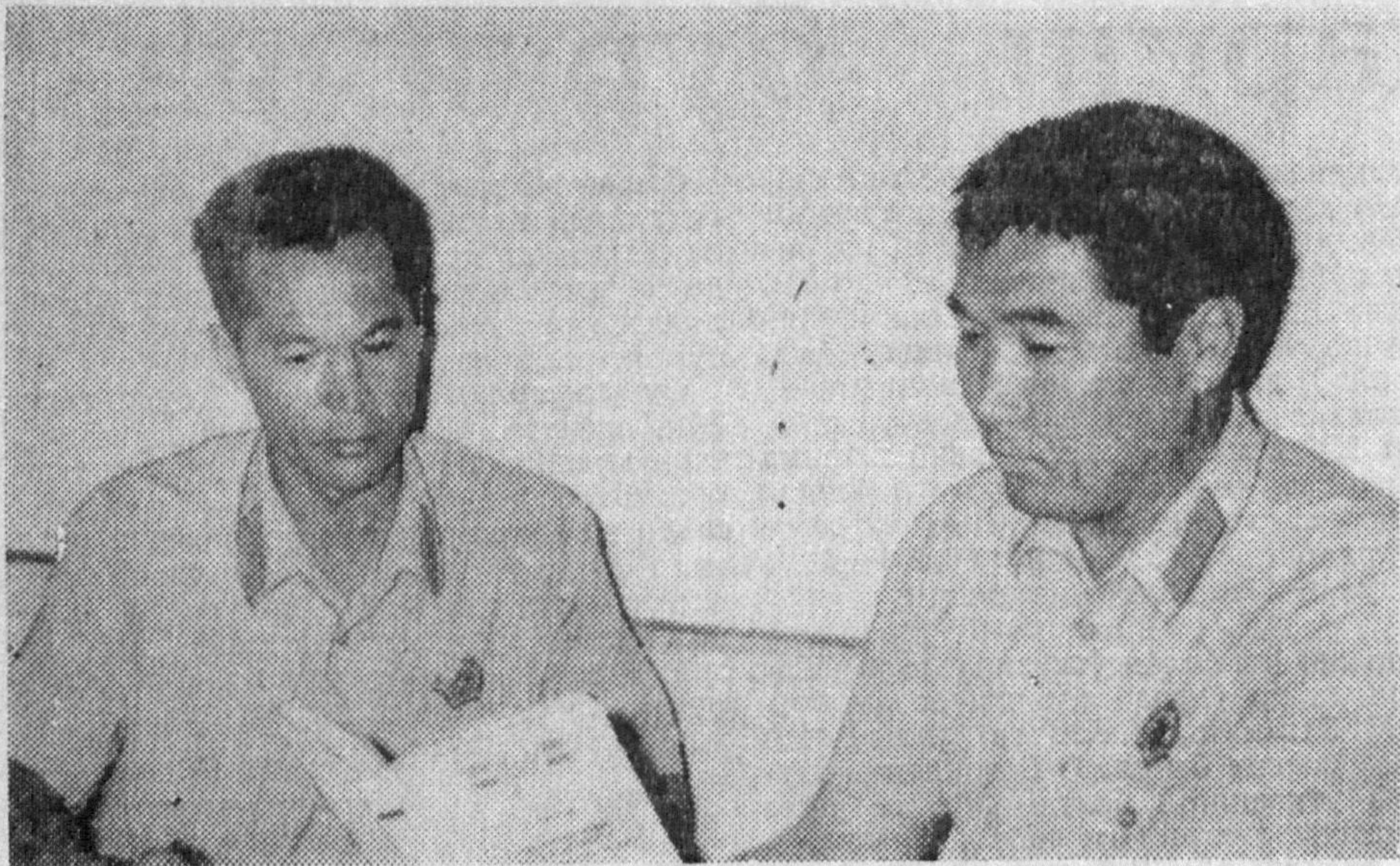
Бул фактлер бойынша район ҳәкимине «Сарманбайкөл», «Дийқанбад», «Кетенлер», аўыл пуқаралар жыйынына, районлық аўыл ҳәм суў хожалығы басқармасының баслығына, А. Муўсаев атындағы ҳәм «Дослық байрағы» дийқан-фермер хожалықлары бирлеспеси башыларына қараўындағы хызметкерлерин қадағаламағаны ҳәм алдағы уақытлары бундай жағдайлардың алдын алыў ушын усыныслар келтирилди.

Дийқаншылық егинлерин халықтың мүлки, оған зыян келтиргенлерге нызам тийкарында шара көриледи. Солайда болса айырым пуқаралар буған итибарсыз қарап, өсип турған егинлерге малларды жайып егинди заялап зыян жеткизеди. Өзбекстан Республикасының Жынайт Кодексиниң 198 статьясының 3 бөлиминде былай деп көрсетилген. «Егерде егинлерди, тоғай ямаса ағашларды билқастан заяласа, набыт етсе, көп муғдарда зыян жеткеріўге себепши болса, ең кем айлық ис ҳақының жетпис бес барабарынан 100 барабарына шекемги муғдарда, ямаса еки жылдан үш жылға шекем мийнет дүзетиў жазасына, яки 3 жылдан 5 жылға шекем азатлықтан маҳрум етиў жазасына тартылады» деп көрсетилген.

Сонлықтан пуқараларға егинлерди заялаўға жол қоймай, халықтың мүлки болған егинлерге қырағы болып, заялаўға жол қоймақ,—деп жөнеде бир мәртебе усыныс етким келеди. Районлық прокуратура мәмлекетлик нызамлардың толық орынланыўын төреп-дары. Нызам алдында ҳәмме тең. Буннан былайда егинлерди заялаўға, набыт етиўге жол қойған пуқаралар нызам алдында жуўап береді.

Музаффар ҚУРБАНБАЕВ,

Шоманай районлық прокуратурасының тергеўшиси.

Салық мэмлекет қазнасын толтырудың тийкаргы тутқасы, Қоңырат район МСИ хызметкерлери үстимиздеги «Инсан мөлери жылы»нда ылайықлы жумьсларды әмелге асырмақта.

СҮҮРЕТТЕ; (солдан оңға қарай) Қо-

ңырат район МСИ хызметкери, I рангалы салық хызметкери З. Абдираманов хэм II рангалы салық хызметкери С. Скендеров.

Сүүретти түсирген П. МАТЖАНОВ.

Сұранг, жавоб берамиз

Маъмурий ҳуқуқбузарлик содир этган шахсга қай вақтдан бошлаб адвокат қатнашини мумкин? (С. Алимова Нукус шахри).

— Маъмурий ҳуқуқбузарлик тўғрисидаги ишни кўриб чиқишда шу ҳуқуқбузарликни содир этган шахсни ушлаб туриш пайтидан бошлаб адвокат ишга оид материаллар билан танишиб чиқишга, уни таклиф қилган шахснинг топширигига биноан ва унинг номидан илтимослар қилишга ва иш юзасидан чиқарилган қарор устидан шикоят беришга ҳақлидир.

2. Ҳн саккиз ёшга тўлмаган ходимларнинг кундалик иш вақти қисқартилган ҳоллардаги меҳнатига ҳақ тўланадими?

(Т. Сабуров. Тўрткўл тумани).

Ҳн саккиз ёшга тўлмаган ходимларнинг кундалик иш вақти қисқартилган ҳоллардаги меҳнатига ҳақ кундалик иш вақти тўлиқ бўлган чоғда тегишли тоифадаги ходимларга бериладиган миқдорда тўланади.

Корхоналарда ўқишдан бўш вақтида ишлаётган ўқувчиларнинг меҳнатига ишлаган вақтига мутаносиб равишда ёки ишлаб чиқарган маҳсулотига қараб ҳақ тўланади.

3. Кредиторга тегишли бўлган ҳуқуқ бошқа шахсга ўтиши мумкинми? (Нукус шахри. Каипов С.)

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик Кодексининг 313-моддасига асос мажбурият асосида кредиторга тегишли бўлган ҳуқуқ (талаб) унинг томонидан битим бўйича бошқа шахсга ўтказилиши (талабдан бошқа шахс фойдасига воз кечиб) ёки қонун асосида бошқа шахсга ўтиши мумкин.

Кредиторнинг ҳуқуқлари бошқа шахсга ўтиши учун, агар қонун ёки шартномада бошқача тартиб назарда тутилган бўлмаса, қарздорнинг розилиги талаб қилинмайди.

Агар қарздор кредиторнинг ҳуқуқла-

ри бошқа шахсга ўтганлиги ҳақида ёзма равишда хабардор қилинган бўлмаса, янги кредитор шу туфайли келиб чиққан ўзи учун ноқулай оқибатлар хавфини ўз зиммасига олади. Мазкур ҳолда мажбуриятнинг дастлабки кредиторга нисбатан бажарилиши тегишли кредиторга нисбатан бажариш деб ҳисобланади.

Кредитор ҳуқуқларининг бошқа шахсга ўтиши ҳақидаги қоидалар регресс талабларга нисбатан қўлланилмайди. Фуқаролик Кодексининг 314-моддасида бошқа шахсларга ўтиши мумкин бўлмаган ҳуқуқлар белгиланган, яъни кредиторнинг шахси билан чамбарчас боғланган ҳуқуқларнинг хусусан алиментлар тўғрисидаги ва ҳаёти ёки соғлиқка етказилган зарарни тўлаш тўғрисидаги талабларнинг бошқа шахсга ўтишига йўл қўйилмайди.

4. Ер участкаси сотилганида кўчмас мулкка бўлган ҳуқуқ ҳақида маълумот берсангиз?

(Қўнғирот тумани. Сапарова Г.)

Сотувчига қарашли бино, иншоот ёки бошқа кўчмас мулк жойлашган ер участкаси ана шу кўчмас мулкни сотиб олаётган шахсга мулк қилиб топширмаган ҳолда сотилса, ер участкасининг кўчмас мулк жойлашган ва кўчмас мулкдан фойдаланиш учун зарур бўлган қисмидан сотувчининг фойдаланиш ҳуқуқи сотиш шартномасида белгиланган шартларда сақлаб қолинади.

Агар ер участкасининг тегишли қисмидан фойдаланиш шартлари уни сотиш шартномаси билан белгиланган бўлмаса, сотувчи ер участкасининг кўчмас мулк жойлашган ва бу кўчмас мулкдан кўзланган мақсадларда фойдаланиш учун зарур бўлган қисмидан чекланган ҳолда фойдаланиш (сервитут) ҳуқуқини сақлаб қолади.

Жавобларни тайёрлаган

Р. КОБЕЙСИНОВА.

ЎҚИНГ, ҚИЗИҚ

ИНСОН УЛИШ ҲУҚУҚИГА ЭГА

Дарҳақиқат, инсон ўлишни истаб қолса, нима қилиш керак? Албатта, бу саволга жавоб бериш оғир, аммо Тель-Авив туманларидан биридаги судда бир одамнинг бу борадаги ариза-истаги қондирилди. Бу одам ашдоқлик Мариам Шадок бўлиб, у давоси йўқ оғир касалликка чалинган. Буни ўзи ҳам билади, шунинг учун ҳам ихтиёрий ўлишни истаб судга ариза ёзди.

Бу истакни қондириш қанчалик оғир бўлмасин, суд барибир ўлишга рухсат берди, фақат тиббий хулосаларни таҳлил қилиб чиқиб, унинг эри, бола-чақа-

лари билан келишиб олгачина шундай қарорга келди.

14 ЕШЛИ БОЙВАЧЧА ҚЎЛГА ТУШДИ

Деҳлининг халқаро аэропорти божхонасида 14 ёшли «контрабандист» қўлга тушди. У махсус текширувдан қайта-қайта ўтишига қарамай, асбоб жиринглайверди. Ҳатто чўнтақларида ҳеч нарса қолмаса-да жиринглайверди.

Сўроқ қилишгач, бола сирини ошкор этиб қўйди. Унинг айтишича, У Дубай шаҳрида умумий оғирлиги 145 грамм келадиган 31 бўлак соф олтинни ютиб

СҮРОҚСИЗ КИЙИЛГАН КҮЙЛАК

— Алло, дўхтир, тезда бизникига етиб келинг. Ўғлим ручкани ютиб юборди.

— Яхши, ҳозир бораман.

— Дўхтир, айтинг-чи, келгунингизча мен нима қилай?

— Қаламда ёзиб тура қолинг...

Ўқитувчисини кўргани касалхонага борган бола синфдошларига хафа бўлиб деди:

— Аҳвол оғир, эртага домла дарсга келади.

— Кеча ўғлинг ғирт маст ҳолда келганди. Ҳали ҳам кайфи тарқамаган,— деди дадаси хафа бўлиб хотинига.

— Қаёқдан била қолдингиз?

— Қара, соқоли қолиб, ойнани қиртишляпти...

— Нега кўзинг ости кўкарган?

— Эрим урди.

— Устидан арз қилмадингми?

— Касалхонадан чиқсин, бир адабини берайки...

Болалар ишдан келган онасига мақтана кетишди:

— Мен идиш-товоқларни ювдим.

— Мен эса артдим.

Мен бирма-бир жавонга тахладим.

— Сен-чи, сен нима қилдинг?— кенжатоийдан сўради она хурсанд бўлиб.

— Сингалларини ахлатга олиб бориб ташлаб турдим.

Кўз дўхтири беморнинг кўзини текшириб бўлгач, сўради:

— Жаноб, шифохонамизни қандай топиб келдингиз?...

— Рафиқам ҳомилдорлик пайтларида «Эгизак Лотхенларни ўқигани-ўқигани эди, мана, бир қиз, бир ўғил кўрдик,— деди Карл ўртоғига.

— Вой худойим-ей, унда мен тез уйга боришим керак экан!...

— Нега энди?

— Хотиним «Али бобо ва қирқ қароқчи»ни ўқийтган эдида!...

Хотин ҳовлида гилам қоқётган эрига қараб қичқирди:

— Бўлмайди-да,— деди эр.

— Қаттиқроқ силкийвер, боши оғирмайди!

— Бўлмайди-да, деди эр.

— Нега?

— Чангиб кетади.

— Ойижон, хўрознинг ҳам сочлари борми?

ТАБРИКЛАЙМИЗ!

АЗИЗ ФАРЗАНДИМИЗ АЛИШЕР!

Сени 2 август туғилган кунинг билан чин дилдан табриклаймиз. Сенга сўхат-

юборган ва самолётга ўтириб, Деҳлига келган. У ерда эса...

БУРНИНИ ҚИДИРИШИБ ТОПИШОЛМАДИ

Бельгиянинг Антверпен шаҳрида ҳам кулгили, ҳам қайғули воқеа юз берди. 19 ёшли ўспиринга кечқурун кўча қароқчилари ҳужум қилишади. Еш йигит ҳам бўш келмади, аммо... барибир бурнидан айрилиб қолди.

Гап шундаки, тўполон бўлаётган жойга полициячилар келган пайт ўспириннинг оғзи-бурни қонга тўлган эди. Уни касалхонага олиб боришганда дўхтирлар ўспириннинг йўқолган бурнини тез топиб келишларини буюришди. Полициячиларнинг бир отряди туни билан расо бурун қидиришди. Бироқ бахтга қарши...

ПОЛИЦИЯДАН ҚОЧИБ, ЕРДАМГА ПОЛИЦИЯНИ ЧАҚИРДИ

Испаниянинг Албасете шаҳри фуқароси Альберто Квируга гнѐхванд моддалар билан савдо қилаётган пайтда полиция келиб қолди. Лекин, Квируга тутқич бермади; мотоциклини ташлаб, девор оша қочди ва қандайдир қурилш майдонида келиб қолди. Қурилган бинонинг қоронғу бурчига беркинди-да,

— Йўқ, қизим, унинг патлари бўлади.

— Унда нега бошига тароқ қадаб олган?

Хўранда:

— Бу гўштми ё бошқа нарсами?

Официант:

— Билмадим, бунинг ўқиздан сўрайсиз.

— Шунинг учун ҳам сизни чақирдим-да...

Кўшни:

— Скрипка чалишни бас қиласизми—йўқми? Жинни қилиб ташлади-гиз-ку.

— Тўғри айтасиз, чунки тўхтатганимга ярим соат бўлди.

Бир мексикалик иш билан Цюрихга келди. Меҳмонхонада ундан сўрашди:

— Исми шарифингиз?

— Дон Мануэл де ла Фуэнте де Мора Арагон де лос Санчес.

— Ҳаммаларингга жой керакми?

Полициячи ҳайдовчига:

— Янглишмасам, бундан бир ҳафта бурун сиздан ҳайдовчилик гувоҳнома-гини олиб қўйган эдим, шундайми?

Ҳайдовчи:

— Ишқилиб, йўқотиб қўймадингизми?

Петер ва Штефан ўртага 100 франкдан пул қуйиб, ким яхши алдашдан гаров ўйнашди.

— Мен кеча уйимиз томига чиқиб черков минорасига учиб бордим,— деди Петер.

Шунда Штефан пулларга қўл чўзиб, деди:

— Тўғри айтасан, кеча учиб кетаётганингни кўрдим.

— Ойи, сузишга борсам майлими?

— Йўқ, ёлғиз ўзинг боришинг хафли.

— Дадам нуқул ёлғиз ўзи борадилар-ку!

— Дадангнинг йўли бошқа.

Унинг ҳаёти суғурта қилинган.

Гюнтер мактабдан кела солиб, бурчакка туриб олди.

— Бу нима қилганинг?—сўради ойиси.

— Бунинг мен мактабда ўрганиб келдим,—жавоб қилди ўғил.

Швейцар немисчасидан Мирзаали АКБАРОВ таржимаси.

саломатлик, узоқ умр, бахтли болалик ва ўқишларингда аъло баҳоларга ўқишинга тилакдошимиз деб ота-онанг ва оналаринг Шаҳноза, Гулноза.

қутулганига шукр қилди.

Бироқ кўрқув унга тинчлик бермади—қоронғида янада ичкарироққа юриб, яхшироқ яширинмоқчи бўлувди, бирдан белигача ботқоққа ботиб кетди (чуқурча кавлини мумсимон модда тўкиб қўйилган экан). Қимирлаган сайин чуқурроқ ботиб кетаверди. Шунда Альберто жон ҳолатда қичқириб уни излаётган полицияни ёрдамга чақира бошлади. Шундай қилиб Квируга даҳшатдан қутулди, лекин барибир полицияга тутилди.

МИЛИЦИЯ ҲАЗИЛНИ ЕҚТИРМАЙДИ

«Алло, бу милициями?» деган аёл кишининг товуши эшитилди трубкадан. «Тезда етиб келинглар, квартирада ўғрилар»,— деди яна ҳалиги овоз.

Бу сигнални Радянский туман ички ишлар бошқармасининг навбатчиси қабул қилди. Орадан беш дақиқа ўтиши билан тезкор гуруҳ айtilган жойга етиб келди. Маълум бўлишича, телефон қилган аёл милициянинг тезкорлигини синаш учун ҳазиллашган экан. Унга сохта чақирғи учун яхшигина жарима солинди.

«АДАМ ҲАМ НЫЗАМ»

ШӨЛКЕМЛЕСТИРИШЧИЛЕР; Қарақалпақстан Республикаси Прокуратурасы, Әдиллик Министрлиги хэм Ички ислер Министрлиги

Газета А-3 форматинда нускасы 12500 573 буйыртпа менен басылды. Газета айына 3 мәртебе шыгады.

Бас редактор

Роза КӨБЕЙСИН қызы.

Мәкан жайымыз;

Инд; 742000. Нөкис қаласы

Гәрезсизлик көшеси № 44 жай. телефон; редактор; 4—47—59.

Редакцияның жәмийетлик кеңесгөйлери:

Парахат АЙТНИЯЗОВ, Бахмурат СЕЙТМУРАТОВ, Батыр МАТМУРАТОВ, Халмурза МАМУТОВ, Фархад НИЗАМОВ, Азат НУРЖАНОВ, Жаңабай САДЫҚОВ, Жаңабай ШЫЛМАНОВ, Замира ШАМУРАТОВА, Ҳакимбай ХАЛИМОВ.

Басуға рухсат етилген уақты 15.00 Индекс 64524